

Achtergronddocument bij het Stroomgebiedbeheerplan 2022 - 2027

Cocreatietraject waterschaarste en droogte

INHOUD

1 Situering	3
2 beschrijving van het gevoerde cocreatietraject	3
2.1 Deelnemers	3
2.2 Workshop 1: kennisdeling, verwachtingenmanagement, en eerste aanzet van actielijst	4
2.2.1 Verloop	4
2.2.2 verwerking	4
2.3 Vervolgtraject.....	5
2.3.1 Verloop	5
2.3.2 Verwerking.....	6
3 Actielijst waterschaarste en droogte.....	7
4 Vervolgstappen	7

1 SITUERING

De proactieve en generieke acties en maatregelen die waterschaarste en droogte moeten tegengaan uit het maatregelenprogramma van de stroomgebiedbeheerplanen 2022-2027, zijn het resultaat van een cocreatietraject. Het cocreatietraject, waarbij alle relevante actoren betrokken werden, was opgezet met het oog op het bekomen van een gedragen actieplan en het realiseren van een grotere actiebereidheid door de diverse actoren.

Omwille van de coronacrisis moest het voorziene traject aangepast worden. Enkel de eerste workshop is kunnen doorgaan. Het vervolgetraject dat via een tweede workshop gefinaliseerd moest worden, is noodgedwongen via een schriftelijk procedure en met bijkomende afstemming binnen proactieve CIW projectgroep waterschaarste- en droogterisicobeheer verlopen. Mede hierdoor is voorzien om in de loop van het openbaar onderzoek een extra workshop te laten doorgaan, waarbij de acties nog verder verfijnd kunnen worden.

In dit document:

- wordt het proces beschreven van het cocreatietraject waarin de actielijst droogte en waterschaarste tot stand kwam;
- is de actielijst droogte en waterschaarste opgenomen;
- wordt kort ingegaan op de vervolgstappen.

2 BESCHRIJVING VAN HET GEVOERDE COCREATIETRAJECT

2.1 Deelnemers

Op 22 januari 2020 werden vertegenwoordigers van actoren in het waterbeleid van de verschillende beleidsniveaus, de drinkwatersector, kennisinstellingen, belanghebbenden uit het middenveld en milieuorganisaties uitgenodigd om in het cocreatietraject droogte te stappen en mee na te denken over en samen te werken aan proactieve en generieke maatregelen om waterschaarste en droogte tegen te gaan. Hiervoor waren twee workshops gepland:

- Workshop 1 (18/02/2020): kennisdeling, verwachtingenmanagement en een eerste aanzet van actielijst
- Workshop 2 (25/03/2020): naar gedragen acties met een duidelijk eigenaarschap

2.2 Workshop 1: kennisdeling, verwachtingenmanagement, en eerste aanzet van actielijst

2.2.1 Verloop

De eerste workshop vond plaats in het VAC in Leuven op 18 februari 2020. In de voormiddag werd het opzet van het cocreatietraject toegelicht en werd de toestand en de omvang van de uitdaging op vlak van klimaatverandering en droogte geschetst door prof. Patrick Willems. Vervolgens gaven themaspecialisten in kleinere groepen een informatie-update rond de thema's: wetgeving, acties en kennis en data. Op die manier konden de deelnemers min of meer op eenzelfde kennisniveau met de brainstormsessies van start gaan.

In de namiddag werd, onder begeleiding van procesbegeleiders van de Vlaamse Overheid, in vier groepen gebrainstormd over mogelijke acties om waterschaarste tegen te gaan. In een eerste fase focusten twee groepen zich over de aanbodzijde: op welke manier kunnen we ervoor zorgen dat er voldoende water beschikbaar is? Twee andere groepen focusten op de vraagzijde: Hoe kunnen we de vraag naar water verkleinen? Er werd gewerkt rond overheidsmaatregelen, rond maatregelen die de actoren zelf kunnen nemen en rond maatregelen die samen genomen konden worden. De voorstellen werden thematisch geclusterd en de deelnemers gaven een prioritering mee.

In een tweede fase werden de groepen gewisseld. De groepen die in de eerste fase rond de aanbodzijde werkten, werken nu rond de vraagzijde en omgekeerd. In deze tweede fase kregen de deelnemers een korte toelichting over het werk van de eerste groep en konden ze aanvullende ideeën inbrengen. Tot slot konden ook deze deelnemers een prioritering meegeven en de volgens hen meest en minst relevante voorstellen aanduiden.

2.2.2 Verwerking

Alle voorstellen en ideeën die uit de workshop naar voor kwamen, werden in één actielijst verwerkt. Om het overzicht te kunnen bewaren, werden de verschillende acties als volgt thematisch geclusterd.

- **Communicatie en sensibilisering:** acties die aansturen op het delen van informatie, het verhogen van de bewustwording en het bewerkstelligen van aangepast gedrag op het vlak van waterschaarste.
- **Opschalen van oplossingen:** acties die soms vanuit een gebiedsgerichte aanpak over gans Vlaanderen kunnen uitgerold worden.
- **Innovatie en onderzoek:** acties met een focus op innovatieve oplossingen die de kans op waterschaarste verminderen.
- **Kennisontwikkeling:** voornamelijk onderzoeksacties die leiden tot meer kennis en kennisontsluiting.
- **Vasthouden buitengebied:** acties gericht op het vasthouden van water in het buitengebied.
- **Vasthouden bebouwd gebied:** acties gericht op het vasthouden van water in bebouwd gebied.

- **Collectieve oplossingen:** acties met focus op oplossingen waarbij de samenwerking met meerdere gebruikers centraal staat.
- **Prijs:** acties met focus op de evaluatie van de bestaande financiële instrumenten en op het onderzoek naar de implementatie van nieuwe instrumenten die kunnen bijdragen tot een aangepast watergebruik.
- **Vrijwillig engagement:** acties die zoeken naar het engagement van intermediairs om te communiceren en sensibiliseren. Hier is er een sterke link met het thema ‘communicatie en sensibilisering’.
- **Handhaving:** acties om handhaving te versterken, maar ook monitoring van gegevens, opbouwen van inzicht en kennis in functie van de handhaving.
- **Overige:** acties die niet onmiddellijk thuishoren bij de overige thema’s.

2.3 Vervolgtraject

In het geplande cocreatietraject was een tweede workshop voorzien op 25 maart 2020. In tussentijd zouden de deelnemers aan de workshop van 18/02/2020 binnen hun organisatie engagementen zoeken en eventueel nieuwe voorstellen inbrengen. Op de workshop van 25 maart moesten de acties verfijnd worden en besproken worden welke engagementen de verschillende partners zouden opnemen.

Als gevolg van de maatregelen die genomen werden in het kader van de coronacrisis, kon de workshop niet doorgaan en gelet op de deadline voor de ontwerpstroomgebiedbeheerplannen, was uitstel geen optie. Om toch te kunnen komen tot een gedragen actielijst voor waterschaarste en droogte in de stroomgebiedbeheerplannen, werd verder gewerkt via een schriftelijke bevraging.

2.3.1 Verloop

De output van de eerste workshop in de vorm van een actielijst ingedeeld in 11 clusters, zoals beschreven in 2.2.2 werd door de organisatoren van de workshops aangevuld met per actie:

- een voorstel van een of meerdere actoren die als trekker(s) voor de actie kunnen optreden;
- een voorstel van een of meerdere actoren die een engagement in de betrokken actie kunnen opnemen.

Op 24 maart 2020 werd deze actielijst, in de vorm van een excel bestand, aan alle deelnemers van het cocreatietraject bezorgd. Hierbij werd gevraagd om:

- de vijf acties uit de tabel die voor de betrokken actor het meest prioritair zijn, aan te duiden;
- eventuele opmerkingen en aanvullingen te bezorgen;
- bijkomende acties te formuleren waarvan de betrokken actor als trekker wenst op te treden door de tabellen verder aan te vullen;
- engagement kenbaar te maken om mee te werken aan acties waarvan andere actoren trekker zijn;
- de minder concreet uitgewerkte ideeën te overlopen en voor zover relevant aan te geven wie een rol kan opnemen in de uitwerking ervan.

Naast de volledige actielijst, werd aan de deelnemers, ook een overzicht bezorgd van de acties waarvan de betrokken actor of groep van actoren voorgesteld werd om als trekker van de actie op te treden. Hierbij werden volgende vragen gesteld:

- per actie of deel van een actie aan te geven of de betrokken actor zich kan engageren om als trekker (of één van de trekkers) van (delen van) de actie op te treden en indien niet, waarom niet
- De acties waarvan betrokken instantie het eigenaarschap kan opnemen:
 - verder te concretiseren;
 - aan te geven hoe hoog de kosten voor het uitwerken en uitvoeren van die actie ingeschat worden en of deze middelen al dan niet beschikbaar zijn;
- Indien betrokken actor zichzelf niet als trekker van de actie ziet, aan te geven welke actor volgens betrokkene wel geschikt is om de actie te trekken.

Op deze schriftelijke bevraging werden een 30-tal reacties ontvangen, die vaak grondig gedocumenteerd werden.

2.3.2 Verwerking

Alle ingebrachte opmerkingen en aanvullingen uit de schriftelijke bevraging werden in één tabel samengebracht. De overheidsacties werden met de betrokken overheden besproken op een overleg van de proactieve CIW projectgroep waterschaarste- en droogterisicobeheer op 30 april 2020. Met sommige andere actoren werd bilateraal contact opgenomen om de actie verder te verfijnen.

De overige acties werden in overleg tussen verschillende experts binnen de CIW beoordeeld. In de tabel werd per actie opgenomen hoe verder met de actie of het voorstel omgegaan werd. De acties die meegenomen werden in de ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen werden vervolgens toegewezen aan een bepaalde maatregelengroep van het maatregelenprogramma.

De deelnemers van het cocreatietraject werden eind juni 2020 geïnformeerd over de verwerking van de schriftelijke bevraging. Ze ontvingen hiertoe twee tabellen:

- een tabel met de output van het cocreatietraject waarin alle acties en ideeën met alle opmerkingen en aanvullingen samengevoegd werden en waarin verduidelijkt wordt hoe verder met de actie omgegaan werd;

- een overzicht van alle preventieve droogte- en waterschaarste gerelateerde acties die vanuit het co-creatietraject in het ontwerp van maatregelenprogramma van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 opgenomen zijn, met een verwijzing naar de betrokken maatregelengroep.

De aanhoudende droogte in het voorjaar van 2020 noopte tot bijkomende initiatieven. Zo gaf het kabinet van minister Zuhail Demir de opdracht om op heel korte termijn een Strategisch Plan Waterbevoorrading (SPW) uit te werken. In juli 2020 besliste de Vlaamse regering op voorstel van Vlaams minister van Omgeving Zuhail Demir te komen met een heuse Blue Deal die meer dan 70 concrete acties bundelt die Vlaanderen klaarmaken voor de droogte van morgen.

De afstemming met deze initiatieven is in dit achtergronddocument nog niet gebeurd.

3 ACTIELIJST WATERSCHAARSTE EN DROOGTE

Het cocreatietraject droogte resulteerde in een 40-tal acties om waterschaarste en droogte te beperken in het ontwerp van maatregelenprogramma. Ze zijn vaak een mix van thematische acties die niet zomaar aan één maatregelengroep van het stroomgebiedbeheerplan kunnen toegewezen worden. De acties werden daarom aan een maatregelengroep toegewezen op basis van het hoofddoel van de actie. Vaak dragen ze echter bij tot meerdere doelstellingen.

- 18 acties werden toegewezen aan maatregelengroep 5B kwantiteit oppervlaktewater
- 9 acties werden toegewezen aan maatregelengroep 5A kwantiteit grondwater
- 13 acties werden toegewezen aan de groep 3 duurzaam watergebruik
- 4 acties aan de groep 2 kostenterugwinningsbeginsel.

In bijlage 2 is het overzicht van de acties uit het cocreatietraject droogte die opgenomen werden in het ontwerpmaatregelenprogramma.

4 VERVOLGSTAPPEN

De acties om waterschaarste en droogte tegen te gaan, kunnen nog aangepast en verder verfijnd worden. Dit kan door opmerkingen of bezwaren in te dienen tijdens het openbaar onderzoek van de ontwerpen van stroomgebiedbeheerplannen, dat loopt van 15 september 2020 tot 14 maart 2020.

Onder voorbehoud van de dan geldende maatregelen in het kader van de coronacrisis zal voor de deelnemers van het cocreatietraject nog een workshop georganiseerd worden in de loop van het openbaar onderzoek om de actielijst te bespreken en mogelijks verder te verfijnen.

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
2_G_0003	Q_26, L_4, P_1, P_8	De financieringsstromen en -instrumenten voor waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeleid heroriënteren, versterken en uitbreiden om verdere stappen te zetten naar een sluitende financiering	<i>Vanuit het cocreatietraject werd aan een bestaande actie toegevoegd:</i> Hierin worden onder meer volgende elementen geëvalueerd en onderzocht: - een financieringsmodel (met eventuele burgerparticipatie) voor de duplicatie van piloot en demoprojecten - de heroriëntering van ondersteuningsmechanismen om innovatie financieel te ondersteunen - het inbouwen van de gepaste prikkels voor diverse watergebruiken gvb. grijswaterhergebruik, tijdsvariabel, ... - heroriëntering van financiering o.b.v. inkomsten grondwaterheffing - een afstemming van het prijsbeleid voor de verschillende waterbronnen - een evaluatie van de tarieven van de verschillende heffingen Dit behelst tevens onderzoek naar nieuwe financieringsmodellen voor 'waterprojecten' door het in kaart brengen met voor- en nadelen van mogelijke (nieuwe) financieringsmodellen voor waterprojecten, oprichten van een rollend waterfonds, onderzoek naar innovatieve contractvorming om samenwerking tussen bedrijven mogelijk te maken (bv om water ter beschikking te stellen) Aandacht gaat ook uit naar het internaliseren van de kost van water in de productprijs.	VMM	SERV, VVSG, POM WVI, Dept. Omgeving, Aquaflanders, CAPTURE, Bosaq, Dept. Omg	0	ja	2. Implementatie van innovatieve oplossingen en opschalen 3. Innovatie en onderzoek 8. Prijszetting, tariefbeleid, waterprijsbeleid	2_G - Studies en onderzoeksopdrachten rond kostenterugwinning (redelijke bijdrage, vervuiler-betaalt principe) en financiering ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
2_G_0005	P_10	Onderzoeken van optimalisaties van de heffing op de waterverontreiniging i.f.v. innovatieve en circulaire ontwikkelingen	<i>Vanuit het cocreatietraject werd aan een bestaande actie toegevoegd:</i> Onderzoek naar een regulerende heffing om het gebruik van zero waste technologie te bevorderen	VMM				8. Prijszetting, tariefbeleid, waterprijs	2_G - Studies en onderzoeksopdrachten rond kostenterugwinning (redelijke bijdrage, vervuiler-betaalt principe) en financiering ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
2_J_0003	P_nieuw	Aanrekenen van de integrale waterfactuur (+ restheffing) en met betrokkenen onderzoeken of er optimalisatiemogelijkheden zijn omtrent het aanrekenen van heffingen op de waterfactuur	<i>Vanuit het cocreatietraject werd aan een bestaande actie toegevoegd:</i> Zo komt gebruikt hemelwater in de riolering terecht en moet dit worden gezuiverd. De vraag stelt zich hoe dit passend verrekend kan worden (zonder ontraderend te werken).	VMM				8. Prijszetting, tariefbeleid, waterprijs	2_J - Kostenterugwinning van de publieke waterdiensten ten aanzien van de gebruikssectoren afstemmen op de toe te rekenen kosten en maatschappelijke evoluties	
2_F_0003	P_1, P_3	Onderzoek naar de wenselijkheid van een financieel instrument om spaarzaam watergebruik uit onbevaarbare waterlopen te stimuleren, afgestemd op onttrekking van grondwater en captatie uit de bevaarbare waterlopen	<i>Vanuit het cocreatietraject werd aan een bestaande actie toegevoegd:</i> Aandacht gaat hierbij ook uit naar het internaliseren van de kost van water in de productprijs	VMM	Aquaflanders, SERV, VVSG, POM WVI	200 000 €	ja, als referentietask VITO verder loopt	8. Prijszetting, tariefbeleid, waterprijs	2_F - Overkoepelende maatregelen inzake kostenterugwinning die gelden voor meerdere/alle waterdiensten tegelijk	
3_A_0009	C_2 en C_5	Sensibiliseren en stimuleren van duurzaam watergebruik bij bedrijven (inclusief land- en tuinbouw)	Deze actie omvat niet alleen het stimuleren van het duurzaam watergebruik van het leidingwatergebruik bij bedrijven, maar evenals andere waterbronnen zoals hemelwater, grondwater, ... De actie omvat o.m. verdere sensibilisering over de wateraudit om ze nog bij zo veel mogelijk sectoren sectoren ingang te doen vinden. Een doorgedreven wateraudit geeft inzicht in het watergebruik en heeft als doel het gebruik te verminderen, hergebruik te stimuleren en de juiste waterkwaliteit per bedrijfsproces in te zetten. Deze wateraudit is een hulpmiddel bij het aanvragen van een nieuwe omgevingsvergunning, maar kan ook bij elk bestaand bedrijf toegepast worden om het watergebruik te optimaliseren.	CIW communicatieplatform	AquaFlanders Fevia, Boerenbond POM WVL, VMM VLAKWA praktijkcentra (vb. Inagro) BOSAQ Dept. LV VOKA	500.000	nee	1. Communicatie stroomlijnen en intensifiëren	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	
3_A_007	C_2	Sensibiliseren en stimuleren van duurzaam watergebruik bij huishoudens	Deze actie omvat niet alleen het stimuleren van het duurzaam watergebruik van het leidingwatergebruik bij huishoudens, maar evenals andere waterbronnen zoals hemelwater, grondwater, ... Mogelijke acties zijn het ontsluiten van kerncijfers van het watergebruik in huis - verbruik toestellen, promoten van de waterscan, het aanbieden van tools voor opvolging, analyse en vergelijking van eigen waterverbruik.	CIW communicatieplatform, VMM, Aquaflanders		500.000	nee	1. Communicatie stroomlijnen en intensifiëren	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	
3_A_0015	O_17 en K_6	Ontwikkeling van een waterkwetsbaarheids/risicotest en onderzoek naar de mogelijke koppeling aan de wateraudit	Een waterkwetsbaarheidsstest geeft bedrijven een overzicht van de impact van extreme droogteperiodes en overstromingen en geeft via een systeemanalyse van de gebruikte waterbronnen aan in welke mate dit een probleem is voor het normale functioneren. Daarnaast worden maatregelen voorgesteld om de bedrijven robuuster te maken door hen te begeleiden naar waterbesparende maatregelen, alternatieve waterbronnen, beschermingsmaatregelen tegen overstromingen, e.d. Bij de ontwikkeling van de waterkwetsbaarheidsstest wordt maximaal uitgegaan van al bestaande info zoals vb droogtefrequentiekaarten, bodemvochtkaarten, impact waterschaarste op landbouw (in kader van reactief afwegingskader), SIRIO modellering in kader van vergunningen i.v.m. zelfvoorziening water op het (landbouw)bedrijf, overstromingskaarten, inzichten systeemanalyse vanuit Waterlandschap De uitbreiding van de wateraudit of koppeling met de wateraudit wordt in deze actie ook onderzocht. Link met smart water use project.	VMM	BOSAQ, Dept. LV, BB, POM WVI, praktijkcentra, provincie Limburg	150.000	neen	2. Implementatie van innovatieve op	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	x
3_A_0012	O_1, O_2 en O_7	Inzetten op en stimuleren van kennisdeling via het organiseren van opleidingen, het uitwisselen van informatie over proefprojecten en het opzetten van lerende netwerken en living labs	De kennisdeling via opleiding voor verschillende doelgroepen (bv. architecten, technisch personeel, ruimtelijke planners, tuinaanemers, bouwpromotoren, sportsector,...) gaat over het informeren en kennis ontsluiten over watergebruik en mogelijke (effecten van) maatregelen. De uitwisseling van informatie over best practices uit proefprojecten omvat meer communiceren a/h lezingen, workshops, social media, nieuwsbrieven... Daarnaast kunnen lerende netwerken en living labs opgezet worden om de toepassing en gebruik van innovatie op te drijven. Hierdoor kunnen zowel frontrunners en good practices via sectororganisaties via industriële of landbouwbedrijven inspireren. Hierbij kan ook rond gezamenlijke financiering van innovatieve acties en technieken gewerkt worden. Voorbeelden in de landbouwsector zijn het werken rond geavanceerde irrigatietechnieken en opbouw van organische koolstof in de bodem	POM WVL, praktijkcentra, Fevia, Vlakwa	Vlaro, VMM, BBL, KULeuven, Capture, Bosaq, Dept. Omg, VCB, Watercircle Fevia: Ook speerpuntcluster Flanders' FOOD kan hier een rol spelen. Boerenbond, Aquaflanders, POM WL, Dept. LV Provincie Limburg VOKA, VVSG, WTCB		eigen middelen of inschrijvings-geld	2. Implementatie van innovatieve op	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	x

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
3_A_0011	C_6, C_1, C_3C_4, C_7, C_8, C_11	Ontwikkelen communicatie- en sensibiliseringsstrategie met een gezamenlijke boodschap in relatie tot waterschaarste en droogte	Het uitwerken van een communicatie- en sensibiliseringsstrategie omvat het uitwerken van gemeenschappelijke boodschappen, het afbakenen van de doelgroepen en het uitwerken van communicatieproducten en -campagnes. Mogelijke voorbeelden zijn een publicatiecampagne en/of tv-programma over de wateruitdagingen en hoe iedereen kan bijdragen, het inschakelen van een weerman of -vrouw als ambassadeur, het ontwikkelen van een sensibiliserend oefenspel rond waterschaarste en droogte, ... Bij het uitwerken van de verschillende communicatieproducten is visualisatie belangrijk zodat mensen concreet weten/zien hoeveel water ze bespaard hebben. Een niet uit het oog te verliezen doelgroep/kanaal is onderwijs. Overheden hebben een belangrijke voorbeeldfunctie. Ook het aanwenden van de communicatiekanalen van de gemeenten om burgers te sensibiliseren wordt hierin bekeken.	CIW-communicatieplatform en Vlakwa	AquaFlanders BBL provincie Limburg (diverse diensten) BOSAQ Aquafin VVSG, VMM	0	ja	1. Communicatie stroomlijnen en intensifiëren	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	
3_A_0010	C_2 en E_1	Sensibiliseren en stimuleren van duurzaam watergebruik via intermediairen	Al eerder sensibiliseerde de overheid naar de architecten met de waterwegwijzer, ook in deze planperiode wordt de website waterwegwijzer, geactualiseerd. Nieuwe doelgroepen zijn de zorgsector, sportsector, scholen en gebouwbeheerders. Deze lijst kan aangepast worden. Via green deals, proeftuinen en experimenten kan ingezet worden op uitwisseling van data en kennis. De overheid maakt maximaal gebruik van de communicatieplatformen van betrokken actoren om duurzaam watergebruik te stimuleren bij de diverse doelgroepen. Intermediairen zijn de ambassadeurs die voor hun sector of activiteitendomein kunnen sensibiliseren en aanzetten tot aangepast gedrag. Zo kan bijvoorbeeld de sportsector sensibiliseren rond duurzaam watergebruik (bv. voetbalclubs of sporthallen): hoe bv. douchewater na zuivering of als grijs water herbenutten voor beregening, toiletspoeling, ... Ook het uitrollen van het project 'rationeel watergebruik in gemeentelijke infrastructuur' naar alle gemeenten is een voorbeeld.	CIW communicatieplatform	Dept. Omgeving, VCB, Vlakwa, VMM	150.000	nee	1. Communicatie stroomlijnen en intensifiëren	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	
3_A_0014	O_3, O_8 en O_9	Opzetten van een hub voor vragen rond innovatie voor industrie en landbouwbedrijven	Installeren van een hub die de vragen rond innovatie op het vlak van waterbesparing, waterhergebruik, alternatieve en nieuwe technieken, te doorlopen stappen ... kan ontvangen en gericht kan doorsturen, met het oog op ontzorgen van de (landbouw)bedrijven. Bedrijven worden ondersteund om oplossingen te onderzoeken in doorgedreven waterhergebruik om primaire bronnen te besparen.	POM WVI, Vlakwa, Watercircle,	AquaFlanders, Capture, BOSAQ, praktijkcentra, Dept. LV, BB ISP, praktijkcentra, innovatiecentra		eigen middelen	2. Implementatie van innovatieve op	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	x
3_A_0013	O_5 en O_6	Slimme sturing in industriële processen en de toepassing van waterbesparende technieken	De actie omvat enerzijds een meer doorgedreven toepassing en verdere uitrol van de technologie om waterverbruik gedetailleerd te monitoren via slimme meters en anderzijds een slimme sturing van water efficiënte technieken die minimalisering van watergebruik in diverse processen mogelijk maakt. Een voorbeeld hierbij is het verder ontwikkelen van innovatieve koelsystemen die geen/minder water nodig hebben en uitrol van de toepassing ervan, optimalisatie van koelprocessen door waterdamp te recupereren van het koelwater-circuit. De gegevens van de slimme meters kunnen desgevallend (al dan niet in real-time daar waar noodzakelijk) worden gebruikt i.k.v. de verplichte monitoring & rapportering van de bedrijven naar het beleid alsook voor de handhaving hiervan. Hiermee kan mogelijk zowel een administratieve vereenvoudiging als een optimalisatie van het toezicht worden gerealiseerd.	Water-circle	POM WVL, Dept. Omg Fevia AquaFlanders, Vlakwa CAPTURE - Digital water program (onderzoekseenheid Kermit & Biomath, UGent) BOSAQ VMM		eigen middelen	2. Implementatie van innovatieve op	3_A - Optimaliseren van duurzaam watergebruik van alle bronnen van water bij alle sectoren	
3_B_006	O_14, O_15, O_16, O_18, I_2, Co_5	Uitwerken en ontsluiten van een toepassingskader voor circulair watergebruik	De actie omvat het uitwerken van een toepassingskader voor watergebruik via de inzet en hergebruik van alternatieve waterbronnen waarbij de impact op de menselijk gezondheid, het milieu en de veiligheid van de voedselketen bewaakt wordt. Opportuniteiten worden o.a. gezien in de verdere uitbouw van het hergebruik van hemelwater bijvoorbeeld om via RWA stelsels bedrijven te voorzien van alternatief water. Daarnaast moet een kader uitgewerkt worden voor de productie van drinkwater geschikt voor distributie uit hemel- en afvalwater, mits goede kwaliteitscontrole en overheidsregie. De bestaande drempels voor het hergebruik van water moeten weggewerkt worden. Niet alleen via wetgeving maar ook via het aanmoedigen van technologisch onderzoek en het opzetten van proeftuinen.	VMM, AquaFlanders	Fedustria, partners lopende Smart WaterUse project: Vito, WaterCircle.be, Vlakwa, UGent, De Blauwe Cluster, Centexbel, Fevia Vlaanderen POM WVL KU Leuven Vlakwa Dept. LV Watercircle WTCB, BOSAQ	0	ja	2. Implementatie van innovatieve op	3_B - Optimaliseren van het gebruik van alternatieve waterbronnen	
3_C_0002	Co_3	Locatiespecifiek onderzoek naar de mogelijkheid voor de aanleg en benutting van netwerken voor alternatieve waterbronnen en indien positief toepassen	Niet op alle locaties is het opportuun om een distributienetwerk voor alternatieve waterbronnen aan te leggen. Deze actie onderzoekt de locaties waar dit wel kan en werkt – indien positief – de drempels weg. In een andere actie van Groep 3 (3_B_006) gebeurt een evaluatie van de regelgeving, met het doel voor een betere uitwisseling van afvalwater tussen bijvoorbeeld bedrijven en overheden te bekomen. Overheden en bedrijven kunnen zo ook gezamenlijk oplossingen uitwerken,	VMM	POM WVL (ook alternatief?) AquaFlanders Vlakwa VVSG	?	nee	7. Collectieve oplossingen	3_C - Optimaliseren van het distributienetwerk	x

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
3_E_005	O_14, O_15, O_16, O_18, I_2, Co_5	Onderzoek naar haalbare oplossingen voor circulair watergebruik	Niet alleen via wetgeving maar ook via het aanmoedigen van technologisch onderzoek en opzetten van proeftuinen. Knelpunten voor circulair watergebruik worden in kaart gebracht en er wordt gezorgd naar oplossingen zoals bv. opconcentratie van lozingswater waardoor lozing niet meer mogelijk is en het water afgevoerd of ingeroepen (voedselveiligheid, Seveso-regelgeving). Er wordt ook onderzoek gevoerd naar de haalbaarheid van de aanleg van zoutbuizen richting zee zodat minder geconcentreerd afvalwater naar het watersysteem gaat. Nu wordt na hergebruik soms grondwater gepompt om te kunnen lozen op waterloop.	VMM	Aquaflanders, Fedustria, partners lopende Smart WaterUse project: Vito, WaterCircle.be, Vlakwa, UGent, De Blauwe Cluster, Centexbel, Fevia Vlaanderen Aquaflanders, POM WVL KU LeuvenVlakwa Dept. LV Watercircle WTCB, BOSAQ	0	ja		3_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond watergebruik en -behoeften ter ondersteuning van het duurzaam watergebruik	x
3_E_004	O_4	Onderzoek naar en ontwikkeling van een kennisplatform dat de bestaande informatie inzake droogte en waterschaarste verbindt en ontsluit	Deze actie vormt een volledig project en zal gefaseerd verlopen. Fase 1; Onderzoek naar de noden voor een kennisplatform - Fase 2; Onderzoek naar mogelijke instrumenten - Fase 3; ontwikkelen. Het proactief kennisplatform zal naast informatie over de leden ook antwoorden bieden op de vragen: waar welke info te vinden, en wat kunnen de doelgroepen doen. Het platform verbindt de bestaande platformen en initiatieven rond droogte en waterschaarste	VMM	Vlakwa, BOSAQ, CIW-partners, VCB	250 000	nee	2. Implementatie van innovatieve op	3_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond watergebruik en -behoeften ter ondersteuning van het duurzaam watergebruik	x
3_E_003	I_7	Vanuit onderzoek evolueren naar een langetermijnvisie ivm gewasadaptatie	Op basis van het (lopend en nieuw) onderzoek van ILVO evolueren naar een langetermijnvisie op gewasadaptatie. Dit moet leiden tot aangepaste teeltkeuzes in valleigebieden enerzijds en in droge gebieden anderzijds. Deelactie 1: toetsingstabel om voor 'nieuwe'/'opkomende' teelten relevante plant- en teelt eigenschappen te evalueren in het kader van klimaatverandering finaliseren en toepassen op de relevante en veelbelovende nieuwe teelten in Vlaanderen (gedeeltelijk ook in luik overstromingen). Dit wordt momenteel al voor quinoa, sorghum en miscanthus toegepast, op (korte) termijn ook voor soja, veldbonen, luzerne en gras/klaver. Belangrijk hierbij is om verder te kijken dan de gewassen en variëteiten zelf. ILVO werkt aan het systeemdenken ivf klimaatadaptatie en -mitigatie en werkt ook op klimaatrobuuste landschapsontwikkeling (Waterlandschap, blauwe klimaatdiensten, Carbon connects), klimaatrobuuste agro-ecosystemen (agroforestry projecten) en klimaatrobuuste agronomisch management. Daarnaast gaat klimaatrobuustheid op gewasniveau niet enkel over droogte/wateroverlast, maar ook over andere aspecten e.g. minder bemesting leidt tot minder uitstoot. Daarom kijkt de toetsing oa naar droogte-, zouttolerantie, NUE, mogelijke fysiologische en fenologische adaptaties, bodemeffecten,... Deelactie 2:Onderzoek ivm screening en veredeling van klassieke en nieuwe teelten om beter met wateroverlast (e.g. miscanthus) om te kunnen gaan voortzetten (gedeeltelijk ook in luik waterschaarste) . Dit onderzoek omvat veredeling van grassen (langlopend onderzoek + project Grasslandscape), klaver / soja (Eucleg). Op gewasniveau moet de scheiding tussen droogteonderzoek en onderzoek naar gewassen die nattigheid kunnen verdragen vaak nog gescheiden worden. Op landschapsniveau moeten deze aspecten zeker gecombineerd worden. ILVO werkt dus op beide schalen om relevante antwoorden te kunnen bieden.	ILVO	praktijkcentra	1 260 000 EUR ILVO Inagro: proefveldwerking	ja	3. Innovatie en onderzoek	3_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond watergebruik en -behoeften ter ondersteuning van het duurzaam watergebruik	
4A_C_0006	K_x_nieuw	In kaart brengen en beschermen van veenbodems in Vlaanderen	In veen liggen grote hoeveelheden koolstof opgeslagen. Verdroging kan de afbraak van veen versnellen en daarbij een grote CO2-bron vormen (CO2-hotspots). Naast zijn grote belang als koolstofstock is veen ook verantwoordelijk voor differentiële zetting van de ondergrond. Momenteel bestaat er onvoldoende kennis over de ligging van de veengebieden in Vlaanderen waardoor ze onvoldoende beschermd kunnen worden. Recent heeft het ANB een inventarisatie laten uitvoeren voor haar eigen domeinen, maar de signaalkaart die hieruit voortvloeide bleek onvoldoende betrouwbaar. Daarnaast loopt is er recent bij het dept. Omgeving een project gestart om veenbodems Vlaanderenbreed in kaart te brengen. Deze opdracht omvat de inventarisering van alle gekend veenpakketten in de Vlaamse bodems en ondergrond, hun omvang en hun toestand. Er zal ook een methodiek ontwikkeld, toegepast en geverifieerd worden om de aanwezigheid van veen in andere gebieden te voorspellen (op basis van geografische en (paleo)landschapsanalyses en de vormingsgeschiedenis).	Dept. Omg, INBO	ANB	Dept. Omg: Het lopende veenproject is gegund voor 157.375,63 euro. Na afloop zal nog bijkomend budget nodig zijn voor verdere inventarisaties (case-studies). Raming extra budget: 500.000 euro INBO: 37.500 voor een eventueel vervolgonderzoek	Voor lopend project ligt budget vast. Budget voor vervolgstudies is nog niet voorzien en afhankelijk van keuzes in toekomstige onderzoeksagenda's	4. Kennis ontwikkelen	4A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond beschermde gebieden (m.i.v. de aangeduide GWATE's) ter ondersteuning van het grondwaterspecifiek beheer en -beleid in deze gebieden	
5A_C_0017	K_10_nieuw	Uitbouwen en uitbaten van een regulier en een specifiek grondwatermeetnet voor de monitoring van de (korte en lange termijn) effecten van droogte op grondwaterafhankelijke natuur.	In het kader van de Habitatrichtlijn worden de zogenaamde Meetnetten Natuurlijk Milieu (MNM) uitgebouwd voor de opvolging van de effecten van verdroging (lange termijn). De MNM omvatten ook een grondwatermeetnet. Aanvullend daarop ontwikkelt het ANB ook grondwatermeetnetten in het kader van beheermonitoring en de opvolging van de effecten van droogte (korte termijn). Voor het laatste meetnet wordt samenwerking gezocht met de dienst Grondwater van de VMM, meer bepaald voor de droogte-indicatoren voor grondwater en specifiek de relatieve grondwaterindicator.	ANB INBO	VMM terreinbeherende verenigingen	575.000-2.275.000 €/jaar (meetnet verdroging): - Investeringskosten (materiaal): 475.000 – 1.200.000 euro/jaar (waarvan 200.000 euro/jaar voor het meetnet droogte, de rest is voor het luik grondwater van de MNM) Operationele kosten (monitoring): 180.000 – 1.155.000 euro/jaar	nee	4. Kennis ontwikkelen	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
5A_C_0018	K_9	Samenbrengen en ontsluiten van voor droogterisicobeheer relevante data en informatie van menselijke interactie in de ondergrond, via een 3D ondergrond kadaster	<p>Binnen deze actie wordt volop ingezet om alle data en informatie die noodzakelijk is om een degelijk grondwaterbeheer en -beleid met betrekking tot droogte mogelijk te maken.</p> <p>Er is veel bedrijvigheid in de ondergrond. Een hulpmiddel bij een duurzaam gebruik van die ondergrond, is een goede karakterisatie ervan onder de vorm van 3D modellen. Verfijnde 3D-modellen over de samenstelling (geologisch, hydrogeologisch, geotechnisch, bodemkundig) van de ondiepe ondergrond zijn nodig voor Vlaanderen, met focus op stedelijke gebieden. Het eerste pilotproject in regio Antwerpen, dat momenteel loopt in opdracht van departement OMG binnen de VITO-referentietask toont echter ook aan dat in stedelijke context de menselijke impact in die ondergrond een grote factor speelt bij de karakterisatie van de ondiepe ondergrond. Daar is de samenstelling van de ondergrond immers niet degene die we van nature verwachten of modelleren. 3D modellen van de ondergrond hebben een sleutelrol bij het beheer van het grondwatersysteem. Het inventariseren van alle menselijke ingrepen met impact op o.a. het grondwatersysteem, van de grondwaterstanden, -stromingen en – beschikbaarheden, in combinatie met ondergrondmodellen, is dus belangrijk in relatie tot waterschaarste en droogte. DOV bevat reeds 3D ondergrondmodellen. De informatie omtrent menselijke ingrepen is vaak (nog) niet beschikbaar in 3D of beschikbaar op verschillende platformen en formaten. Centralisatie van deze informatie is belangrijk. Niet alleen worden "harde" ingrepen voor ogen gehouden zoals (tijdelijke) constructies (bebouwde omgeving, wegen, tunnels, ondoorlatende diepwanden gebruikt tijdens de bouwfase, ...) maar ook drainages, kabels en leidingen en (collectieve) infiltratievoorzieningen. Ook informatie m.b.t. ligging, aard en invloed van sites met bodem- en grondwaterverontreiniging is van belang.</p> <p>Het samenbrengen en ontsluiten van de hiervoor genoemde data en informatie van menselijke interactie in de ondergrond, het 3D-kadaster, creëert kansen om DOV verder uit te bouwen tot uitwisselingsplatform van data, studies en modellen met betrekking tot het grondwatersysteem en in het bijzonder waterschaarste en droogte.</p> <p>Aan deze actie moet gefaseerd gewerkt worden. Concrete focus waarin deze menselijke ingrepen een belangrijke rol spelen, veel partijen betrokken zijn, er grote zichtbaarheid en maatschappelijk belang speelt, is de problematiek van de bemalingen. Feit dat met de doelgroep van de VLAREL erkende bemalingsbedrijven momenteel reeds intensief overleg loopt vormt hiervoor een vertrekpunt.</p> <p>DOV kan trekker zijn als facilitator en integrator, omwille van haar inhoudelijke (3D) ondergrondexpertise bij de partners, en de technologische expertise van het platform. Naast huidige partners van DOV dienen alle betrokken actoren mee te werken. Cluster van partners betrokken bij deze CIW actie vormen een onderdeel van de vernieuwde netwerkorganisatie/communities die ook vanuit de nieuwe langetermijnvisie van DOV voor ogen wordt gehouden (zie ook rapport visie DOV 2030: https://researchportal.be/nl/publicatie/visie-dov-2030).</p>	DOV (dept. Omg, VMM, dept. MOW)	Aquaflanders	500.000 euro à 1.000.000	Cofinanciering vanuit verschillende bronnen aangewezen. Aandeel beschikbaar via meerjarenprogramma DOV, nog te ramen en te valideren door de stuurgroep DOV Aandeel 3D - BIM ondergrondse constructies, is opgenomen in OIS-meerjarenprogramma 2020-2024	4. Kennis ontwikkelen	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
5A_C_0019	K_x_nieuw	Update van de drainageklasse van de bodemkaart door koppeling van grondwaterstatistieken aan de bodemkaart	Het doel van dit project is om aan de hand van recente peilmetingen de drainageklasse van de bodemkaart te updaten en te koppelen aan statistieken van grondwaterstanden. De methodiek wordt bovendien zo uitgewerkt dat, telkens wanneer er voldoende nieuwe data beschikbaar zijn, de drainageklassen vlot kunnen worden geüpdatet.	Dept. Omgeving	VMM MOW	400.000 euro	Project is opgenomen in onderzoeksagenda 2020 van Dept. Omgeving voor een geraamd bedrag van 210.000 euro. Nog niet duidelijk of VMM kan co-financieren.	4. Kennis ontwikkelen	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	nt
5A_C_0020	K_x_nieuw	Invloed van veranderende watertafel op risico's door specifieke samenstelling van geologische ondergrond onderzoeken	Zwellende tertiaire kleien in de ondergrond zijn (zeer) gevoelig voor veranderende watertafels. Ze kunnen uitzetten of krimpen bij veranderend vochtgehalte. Daardoor ontstaan er (tijdelijke) zettingen, die schade kunnen veroorzaken aan infrastructuur en bebouwing. Het in kaart brengen van het voorkomen van deze kleien, het krimpgedrag én de gerelateerde risicozones zijn belangrijk bij de dimensionering van bouwwerken en infrastructuur en bij de aanplanting bomen in de nabijheid van deze constructies.	Dep Omgeving	VMM, dep. MOW, ingenieursvereniging	100.000 euro	Zal voorgesteld worden voor onderzoeksagenda 2021 van Dept. Omgeving; budget enkel beschikbaar mits goedkeuring	4. Kennis ontwikkelen	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
5A_C_0021	R_nieuw	Onderzoek naar wederzijdse impact tussen ondiep grondwater en rioleringsnetwerk	Aangezien het Vlaamse rioleringsstelsel, afhankelijk van de staat ervan, een impact heeft op de lokale waterhuishouding is het nodig dit grondiger en meer gedetailleerd in kaart te brengen. Lekkende riolen zorgen, naast een bron van verontreiniging, voor een drainagepeil waarboven de nuttige bergingsruimte niet meer kan worden benut of een deel van de infiltratiewinst door onthardingsmaatregelen te snel teniet wordt gedaan.	VMM	Aquaflanders, Aquafin	later te ramen		11. Overige	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
5A_C_0022	Va_12	Onderzoek naar en implementatie van technieken om actief water te injecteren in de diepe ondergrond (cfr. diepe Aquifer Storage Recharge en Managed Aquifer Recharge) in de winter door de drinkwaterbedrijven	Onderzoek naar en implementatie van technieken om actief water te injecteren in de diepe ondergrond (cfr. diepe Aquifer Storage Recharge en Managed Aquifer Recharge) in de winter door de drinkwaterbedrijven	Aquaflanders, VMM	Vlakwa	?	budgetten DWM	5. Vasthouden en infiltratie van water	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	x
5A_C_0023	Va_nieuw	Uitwerken van een gebiedsspecifiek herstelbeleid voor habitatrichtlijngebieden die kampen met structurele verdroging.	<p>In vele speciale beschermingszones met grondwaterafhankelijke habitats zakken de grondwaterpeilen 's zomers (veel) te diep weg. De impact van grondwaterwinningen op habitatrichtlijngebieden is intussen vrij goed gekend. De zones waar er impact is, zijn sinds 2012 afgebakend (Herr et al. - impactanalyse) en zijn in 2015 nog specifiek in beeld gebracht (De Becker & Adriaens - kennishiaten ecohydrologie en PAS-maatregelen voor natuurgebieden in Vlaanderen). De specifieke impact van drainages op habitatrichtlijngebieden kan nog voorwerp uitmaken van gedetailleerd ecohydrologisch onderzoek dat momenteel in een aantal gebieden lopende is.</p> <p>Voor habitatrichtlijngebieden met een aangetoonde negatieve impact van grondwaterwinningen en/of drainages zal in de planperiode een gebiedsspecifiek herstelbeleid (conform de herstelprogramma's in actiegebieden grondwater) uitgewerkt worden. Dit herstelbeleid zal enerzijds bestaan uit lokale inrichtingsmaatregelen, peilverhogingen op waterlopen en grachten, enz. Per gebied zal ook (al dan niet op basis van een lokaal grondwatermodel) worden begroot welke afbouw in grondwaterwinningen en/of drainages desgevallend moet gerealiseerd worden om een min of meer natuurlijk grondwaterregime te bereiken. Deze afbouw moet zich vervolgens vertalen in het vergunningverleningsproces voor grondwaterwinningen in de buurt van speciale beschermingszones. De aanleg van drainages met impact op speciale beschermingszones moet opnieuw vergunningsplichtig worden. Hierbij is het essentieel dat de impact van grondwaterwinningen en drainages cumulatief bekeken wordt.</p>	ANB, INBO, VMM	Dep. Omgeving (Vergunningen)	500.000	nee	5. Vasthouden en infiltratie van water	5A_C - Studies en onderzoeksopdrachten rond grondwaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
5A_D_0002	H_1, H_13	Inzicht verwerven in en het aanpakken van illegale grondwaterwinningen	Hierbij wordt ingezet op het toezicht op en de handhaving de opsporing van illegale grondwaterwinningen en gaat aandacht naar zowel 'compliance promotion' als vaststelling van milieu-inbreuken en -misdrijven. Binnen deze actie is er zowel ruimte voor het ondersteunen van het lokale toezicht als het samenwerken op internationaal vlak (IMPEL-netwerk) ten einde tot gedegen handhaafbare regelgeving te komen die de aanpak van illegale winningen ondersteunt, alsook de creatie van werkbare terreininstrumenten t.b.v. het toezicht (checklists, digitale toepassingen,...). Voor de aanpak van de illegale grondwaterwinningen zal i.s.m. de sector het gebruik van moderne technologieën worden onderzocht en desgevallend uitgerold. Real-time GPS tracking van de actieve boorbedrijven kan in die zin een oplossing bieden voor zowel het homogeniseren van de sector, een administratieve vereenvoudiging (minder manuele rapporteringslast) alsook een optimalisatie van de handhaving door een minder arbeidsintensieve sturing van de handhaving mogelijk te maken. Het reeds bestaande DOV-portaal kan hier mits aanpassing mee voor worden aangewend.	Dept. Omg VMM	boorbedrijven (via VCB), VVSG, lokale handhavers	300.000 EUR -ruwe schatting (ontwikkeling tools, opleidingen, studiewerk, ...) vanuit de sector idealiter mee te financieren en desgevallend kan ook het budget van de retributies betaald door de erkende boorbedrijven (indien beschikbaar) worden aangewend.	nee	10. Monitoring, controle en handha	5A_D - Uitwerken en toepassen van een handhavingsbeleid gericht op het herstellen en beschermen van grondwatervoorraden	X
5B_A_0018	Va_3	Opmaken van peilafspraken in vlakke gebieden	Samen met de belanghebbenden gebiedsgerichte peilafspraken maken om doelstellingen Kaderrichtlijn water te realiseren te faciliteren	VMM VVP	VVSG	0	ja	5. Vasthouden en infiltratie van wat	5B_A - Actief peilbeheer	
5B_B_0031	O_20	Innovatieve infrastructuur uitbouwen op bevaarbare (en onbevaarbare) waterlopen	Maatregelen die de beschikbaarheid van voldoende zoet water voor alle economische activiteiten en ont-wikkelingen beter waarborgen, zijn strategisch van zeer groot belang naar de toekomst toe. De water(weg)be-heerders nemen hierin een cruciale rol op door de infrastructuur op de watelopen waterbesparend te maken en zoveel als mogelijk klimaatneutraal te werken. Het mee afwegen van economische en maatschappelijke kost(en) worden daarom opgenomen bij het ontwerp en de bouw van infrastructuur. Een voorbeeld is het het aangepast ontwerpen van sluisen door het plaatsen van extra tussenschotten.	DVW		via investerings-budget	ja	2. Implementatie van innovatieve op	5B_B - Bij waterschaarste water vasthouden in de waterlopen	
5B_C_0017	Va_1	Inzetten van instrumenten (uit nieuw GLB) om organisch stofgehalte in de bodem te verhogen.	Het verhogen van het organisch koolstofgehalte in de bodem verbetert de bodemstructuur en zo het waterbergend vermogen en de waterinfiltratiecapaciteit van de bodem. Het instrument Agromilieu- en klimaatmaatregelen (AMKM) en/of ecoregelingen uit het nieuw GLB post 2020 inzetten met betrekking tot o.a. het verhogen van het organisch koolstofgehalte in de bodem met tot doel het verminderen van de waterschaarsterisico's. Hierdoor vermindert ook het overstromingsrisico. Ecogewassen zijn gericht op ondermeer het verbeteren van de bodemkwaliteit en bodemstructuur, het verminderen van erosie, en het beter aangepast zijn aan wateroverlast/waterschaarste. De actie heeft tot doel het vochthoudend vermogen van de bodem te verbeteren. Mogelijke voorstellen in kader van het nieuw GLB zijn: ecoregeling voor "Verhogen van het organische stofgehalte in de bodem", ecoregeling of AMKM voor "Eco-gewassen", ecoregeling of AMKM voor "Erosiebestrijding" en dit onder voorbehoud geleet op het nog lopende goedkeuringsproces nieuw GLB (en de daaropvolgende goedkeuring van het Vlaams GLB strategisch plan).	Dept. LV	Dept. Omgeving Praktijkcentra	Er zijn nog geen kostramingen beschikbaar voor deze nieuwe maatregelen (AMKM, . ecoregelingen) gericht op het verminderen van overstromingsrisico's in kader van het nieuw GLB omdat het proces nieuw GLB post 2020 nog lopende is en nog niet is goedgekeurd. Voor input over mogelijke beheerovereenkomsten in kader van het nieuw GLB om overstromingsrisico's te verminderen (vb. overstromingsweiden of waterinfiltratie, ...): te bevragen bij VLM en ANB die de trekkers zijn voor beheerovereenkomsten.	GLB-middelen	5. Vasthouden en infiltratie van wat	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	
5B_C_0018	Va_10	Afdoende bescherming van de (belangrijkste) infiltratiegebieden en waterconserveringsgebieden via een aangepast bodemgebruik	Om de grondwatervoorraden voldoende te kunnen aanvullen, dienen de infiltratiegebieden beter beschermd te worden tegen bodemgebruik dat afbreuk doet aan de infiltratiecapaciteit. Naar analogie met het recent ontwikkelde beleid voor de watergevoelige openruimtegebieden dient een specifiek ruimtelijk beleid ontwikkeld te worden ter bescherming van de belangrijkste infiltratie- en waterconserveringsgebieden in Vlaanderen. Een goede afstemming tussen de maatregelen vanuit het ruimtelijke beleid (iuv BRV), het landbouwbeleid (bv. GLB) en het natuur- en bosbeleid (IHD,...) worden hierbij uitgewerkt-	VMM ANB-INBO	Dept. Omgeving, Dept. LV	25.000 (INBO)	werkings-middelen VO	5. Vasthouden en infiltratie van wat	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	
5B_C_0019	Va_15	Opmaak en uitvoering van een meerjarenprogramma voor valleien- en wetlandherstel	De actie betreft de opmaak en uitvoering van een meerjarenprogramma voor valleien- en wetlandherstel in uitvoering van de beleidsnota van de minister van Omgeving. De recente studie van het INBO (Kris Decler) rond wetlandherstel kan als onderbouwing hiervoor gebruikt worden. Het programma wordt opgemaakt vanuit een systeemvisie waarbij in principe gestart wordt in de bovenstroomse gebieden. De idee is om Life en interreg projecten in te zetten om bij te dragen aan het herstelprogramma wetlands. Bijzondere aandacht dient te gaan naar het herstel en de bescherming van veengebieden (laagveen, hoogveen, veenbossen) die de grootste hoeveelheid water kunnen vasthouden en ook veel koolstof opslaan. Heel wat van die veengebieden zijn momenteel in landbouwgebruik. Ook het herstel van historische vloeiwijdensystemen en hermeandering kunnen deel uitmaken van dit programma. Daarnaast vallen ook vochtige graslanden binde scope van deze actie. Vochtige graslanden houden water langer vast dan akkerland en zijn ook een hotspot voor koolstof. Daarom dient in de valleien en de polders ingezet te worden op het herstel en de beschermings van vochtige graslanden. De nog aanwezige permanente graslanden moeten afdoende beschermd worden	ANB	Dept. Omgeving provincies Aquaflanders Natuurpunt VMM, DVW INBO	Momenteel stellen ANB en VMM-AOW een lijst van een 20-tal projecten samen met geschatte kostprijs.	deels, wellicht is meervraag nodig	5. Vasthouden en infiltratie van wat	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	
5B_C_0020	Va_2	Het instrument VLIF uit het GLB inzetten om land- en tuinbouwbedrijven te stimuleren om investeringen uit te voeren die de risico's op waterschaarste kunnen verminderen	Het instrument VLIF uit het GLB inzetten en in kader van het nieuw GLB post 2020 bijsturen om land- en tuinbouwbedrijven te stimuleren om investeringen uit te voeren die de risico's op waterschaarste kunnen verminderen door ondermeer uitvoering te geven aan het nieuw Vlaams regeerakkoord om 10% van de VLIF middelen in te zetten voor niet productieve investeringen in o.a. water- en bodembeheer. Op deze manier willen we ook de gerichte aanleg of omschakeling naar peilgestuurde drainage stimuleren.	Dept. LV	Eco 2 (BB), praktijkcentra, Dept. Omg	Voor deze actie kunnen nog geen kostenramingen gegeven worden omdat het proces nieuw GLB plan post 2020 nog lopende is en nog niet is goedgekeurd.	GLB-middelen	5. Vasthouden en infiltratie van wat	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	x

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
5B_C_0021	Va_4, Vb_2, Vb_5, Vb_6, Co_4, P_13	Integratie van nieuwe evoluties in het waterbeleid in het bredere omgevingsbeleid	Deze actie omvat de evaluatie, optimalisatie en vernieuwing van het beleid en beleidsinstrumentarium zoals bvb de verbreding van de scope van hemelwaterplannen, de aanpassing van de hemelwaterverordening, de heroriëntering van de subsidies waterzuivering, infiltratiebonus (of taks op verhardingen), slooptcertificaten, ... in functie van infiltratie en waterconserving en met het oog op winst met het bredere omgevingsbeleid.	Dept. Omgeving Aquaflanders (voor luik hemelwaterplannen)	POM WVL, VVSG, dept. LV, VMM, VVP	200.000 EUR (ruwe schatting van te verwachten kosten aan externe studies of begeleiding tijdens beleidsontwikkelingstraject)	werkings-middelen VO	5. Vasthouden en infiltratie van water in het buitengebied 6. Vasthouden en infiltratie van water in bebouwd gebied	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	
5B_C_0022	Va_nieuw	Bosuitbreiding en de omvorming van naaldbos naar (gemengd) loofbos of heide- en landduinvegetaties	Bossen, met name loofbossen, hebben een koeler microklimaat en houden daarom water langer vast dan open vegetaties. Bosuitbreiding is ook belangrijk in het ruimer klimaatbeleid en is een taakstelling van het Natura 2000-beleid. Doelstelling is om tegen 2024 4000 ha meer bos te realiseren in samenwerking met een grote groep natuurverenigingen, bosgroepen, regionale landschappen, private eigenaars, Landelijk Vlaanderen en jeugdbewegingen. De Vlaamse overheid en de lokale besturen moeten samen 2.000 hectare extra bos realiseren. De andere 2.000 hectare worden aangeplant door de natuurverenigingen, de bosgroepen en regionale landschappen, en de private eigenaars, met financiële steun van Vlaanderen. Specifiek in kader van droogte is bijzondere aandacht voor loofbossen op infiltratiegronden (droge bossen) nodig. Naaldbos heeft een veel grotere evapotranspiratie dan loofbos. Bovendien is de brandgevoeligheid van loofbos normaal gesproken lager dan die van naaldbos. De omvorming van naaldbos naar (gemengd) loofbos is dus een goede maatregel om water langer ter plaatse vast te houden. Bosvorming is ook een taakstelling van het Natura 2000-beleid. Heide en landduinvegetaties hebben een zeer hoge infiltratiecapaciteit. Omvorming van naaldbos naar deze open vegetaties betekent dus een grote winst in de grondwatervoeding. De keuze voor loofbos of open vegetaties hangt af van de lokale gebiedspotenties die vertaald werden in het natuurstreefbeeld.	ANB	Dept. Omgeving Terreinherende verenigingen, INBO, VLM	reguliere middelen	ja	5. Vasthouden en infiltratie van water	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	
5B_C_0023	Vb_1	Onderzoek naar en uitrol van een sturend instrument dat de vermindering van verharding beoogt en de infiltratie van hemelwater bevordert.	Naar analogie met het 'de-vervuiler-betaalt' principe, onderzoek voeren naar een sturend instrument vanuit het 'de-verharder-betaalt' principe, bv. een infiltratiebonus (financiële prikkel voor burgers en bedrijven om water te infiltreren) of verhandelbare quota (wie onthardt, krijgt een quotum dat hij kan verkopen aan wie grondwater onttrekt of wie bijkomend verhardt)	Dept. Omg	Vlario, VCB, VVSG, VMM	100.000 EUR	werkings-middelen VO (nog te voorzien op onderzoeksagenda Dep. Omg)	6. Vasthouden en infiltratie van water	5B_C - De waterbeschikbaarheid verhogen	
5B_E_0062	H_2, H_3, P_2	Meer gedetailleerde monitoring van de captatiegegevens	Deze actie omvat onder meer de verzameling van gegevens van captaties uit waterlopen op de gepaste tijdschaal. De gegevens over captaties worden in eerste instantie verzameld via een systeem van melding (cfr. Wet Onbevaarbare Waterlopen). Voor de grote ontbrekkers wordt een systeem van dataloggings op captatiepunten ontwikkeld om zicht te krijgen op de captatievolumes. Deze actie kan input leveren voor de overkoepelende maatregelen inzake kosten terugwinning die gelden voor meerdere/alle waterdiensten tegelijk (2F) en ook voor het reactief afwegingskader prioritair watergebruik bij waterschaarste.	Waterbeheerders: DVW, AMT, VMM, VVP		?	uitbouw systeem: waterbeheerders, kost meettoestellen capteurs	10. Monitoring, controle en handhaving	5B_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond oppervlaktewaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	x
5B_E_0063	K_2, K_3	Opbouw van kennis over drainage(grachten), irrigatiebehoefte en wateraanbod	Deze actie omvat de uitbreiding van een gebiedsdekkende irrigatiebehoeftekaart die momenteel de visualisatie van de alternatieve waterbronnen en het effluent van bedrijven bevat. De uitbreiding brengt het wateraanbod van verschillende alternatieve waterbronnen in beeld en bouwt kennis over de ligging van drainagebuizen en grachten en het gebruik van drainagebuizen voor infiltratie op. Ook de ecologische impact van drainage zal bekeken worden. Voor de ligging van drainagegrachten kan eventueel gebruik gemaakt worden van de resultaten van het ProWaterproject. Een andere nog te onderzoeken mogelijkheid is te werken door middel van een bevraging via de teeltregistratie.	Vito	Aquaflanders, Inagro en andere praktijkcentra, INBO, dep L&V, ecowadmaat	Vito (eigen middelen)	nee	4. Kennis ontwikkelen	5B_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond oppervlaktewaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	x
5B_E_0064	K_4, K_8	Ecohydrologische knelpuntenanalyse van de Vlaamse natuurgebieden (SBZ, VEN) en beschermde soorten in functie van de realisatie van een gunstige staat van instandhouding.	Momenteel zijn van zo'n 80 SBZ-deelgebieden de gewenste maatregelen in kaart gebracht (onderzoek Piet DeBecker), mits hier en daar nog verfijning van de beschikbare kennis. Van zo'n 50 SBZ-deelgebieden is nog nauwelijks ecohydrologische kennis verzameld. Voldoende inzicht in regionale en lokale grondwaterstromen is essentieel voor onderbouwde herstelmaatregelen voor grondwaterafhankelijke natuur. Het netwerk aan peilbuizen in de natuurgebieden dient verder uitgebouwd om evoluties op langere termijn te monitoren. Ook voor aquatische ecosystemen (bv. vennen) is het essentieel om de waterpeilfluctuaties beter in kaart te brengen. In functie van bescherming van aquatische en vochtminnende soorten zijn leefgebiedanalyses wenselijk.	INBO	ANB, terreinbeherende verenigingen Natuurpunt, Universiteit Antwerpen, INBO	130.000 euro	nee	4. Kennis ontwikkelen	5B_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond oppervlaktewaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
5B_E_0065	K_5	In kaart brengen langere termijn risico's droogte voor de bodemkwaliteit	De actie omvat het opvolgen en in kaart brengen van de bodemkwaliteit op langere termijn als gevolg van droogte en het gebruik van alternatieve waterbronnen (mogelijk probleem verzilting). Dit is o.m. nuttig in het kader van het hergebruik effluent voor irrigatie van gewassen.	ILVO, Inagro	Dept. Omg	ILVO: 630.000 EUR Inagro: personeel en proefveldwerking - beperkt budget in Laproject)	ILVO: ja Inagro: nee	4. Kennis ontwikkelen	5B_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond oppervlaktewaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	
5B_E_0066	K_7, K_11, K_12	Ontwikkeling globaal proactief watersysteemmodel/waterbalansen + stresstest	Deze actie omvat de ontwikkeling van een proactief instrument dat aan de hand van een gedetailleerde waterbalans en de impact (kosten/baten) van verschillende scenario's aangeeft wie welk water kan gebruiken. In de modellen zal rekening gehouden worden met onzekerheden zodat de uitkomst van modellen verstandig geïnterpreteerd worden. In aanvulling bij een watersysteemmodel/waterbalansen zullen ook de waterdata gekoppeld worden aan socio-economische gegevens/data/informatie, en zal de koppeling gebeuren met vrachtenbalansen en verontreinigde stoffen	CIW met o.m. DVW VMM, VVP	VMM Aquaflanders POM WVL provincie Antwerpen provincie Limburg BOSAQ Dept. LV	1 miljoen euro	neen	4. Kennis ontwikkelen	5B_E - Studies en onderzoeksopdrachten rond oppervlaktewaterkwantiteit ter ondersteuning van het waterbeheer en -beleid	x

Actienummer SGBP3	Nummer cocreatietraject	Actie	Omschrijving	Trekker	Partners	Kosten/middelen	Budget beschikbaar?	Thema cocreatietraject	Maatregel SGBP3	(ook) in SPW?
5B_G_0008	R_3, R_6	Onderzoek naar herziening van bestaande internationale waterverdelingsafspraken en de opmaak van nieuwe intergewestelijke en internationale waterverdelingsafspraken	Onderzoek of een herziening van de waterverdelingsafspraken met Nederland voor het Kanaal Gent-Terneuzen en de Maas noodzakelijk is en afspraken met Wallonië en Frankrijk gemaakt moeten worden over de waterverdeling van de Leie, Schelde en Maas.	DVW, AMT, MOW	Aquaflanders, POM WVI	0		11. Overige	5B_G - De grensoverschrijdende kwantitatieve problematiek van de waterverdeling oplossen	x